

Публикация посвящена лишь одному аспекту проблемы; перспективы дальнейшего исследования мы видим в более подробном изучении всего многообразия номинаций эмоций в русской лингвокультуре в их сопоставлении не только с английской, но и с другими лингвокультурами.

Литература:

1. Carroll, Izard E. Cross-Cultural Perspectives on Emotion and Emotion Communication // Handbook of Cross-Cultural Psychology. V. 3: Basic Processes. Boston y London y Sydney y Toronto, 1980.
2. Longman Dictionary of Contemporary English [электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ldoceonline.com/dictionary/curiosity>. – Дата доступа: 16.02.2017
3. Апресян, Ю.Д. Образ человека по данным языка: попытка системного описания / Ю.Д. Апресян // Вопросы языкознания. – 1995. – № 1. – С. 37 – 67.
4. Большой толковый словарь русского языка / Российская академия наук; Институт лингвистических исследований; автор и руководитель проекта, гл. ред. – канд. филол. наук С. А. Кузнецов. – СПб.: Норинт, 2000.
5. Клобуков, П.Е. Эмоции, сознание, культура (особенности отражения эмоций в языке) / П.Е. Клобуков // Язык, сознание, коммуникация: Сб. статей. – М.: «Филология», 1998. – Вып. 4. – С. 110 – 123.

ЖАНРАВА-СТЫЛЁВАЯ СПЕЦЫФІКА РАМАНА ВІКТАРА КАЗЬКО «НЕРУШ»

Колесава К.У.,

студэнтка 4 курса ВДУ імя П.М. Маішэрава, г. Віцебск, Рэспубліка Беларусь

Навуковы кіраўнік – Навасельцава Г.В., канд. філал. навук, дацэнт

Сучасны беларускі пісьменнік Віктар Казько выявіўся як адметны раманіст, і ў яго творчай спадчыне паказальнае месца займае «Неруш». Гэты твор стаў значнай з'явай у літаратуры, бо ў ім раскрываюцца зладзённыя пытанні, актуальныя і па сённяшні дзень. У рамане прасочваецца выразная гуманістычная скіраванасць.

Казько адзін з вядучых беларускіх празаікаў сярэдняга пакалення. Значную ўвагу пісьменнік ўдзяляе экалагічным праблемам: выступае не толькі за чысціню прыроды, але і за чысціню чалавечых адносін, мар, ідэалаў. Гібель прыроды, варварскія адносіны да яе знішчаюць нешта чалавечае ў самім чалавеку («Цвіце на Палессі груша», «Неруш»). Творам Віктара Казько ўласцівы драматызм, пераканаўчасць, псіхалагічнае заглыбленне. Вобразы, створаныя мастаком, набываюць сімвалічна-алегарычны сэнс, адкрытую публіцыстычнасць, філасафічнасць.

Мэта работы – ахарактарызаваць жанрава-стыльовую спецыфіку рамана «Неруш» В. Казько.

Матэрыял і метады. Матэрыялам даследавання з'яўляецца раман В. Казько «Неруш». У працэсе даследавання былі выкарыстаны апісальны, канкрэтна-гістарычны метады.

Вынікі і іх абмеркаванне. Твор Віктара Казько адносіцца да жанру рамана, які мае шматпланавую кампазіцыю, дае шырокую карціну жыцця многіх людзей на працягу вялікага часу і ахарактарызуе іх усебакова, падрабязна, у складаных сувязях. Раскрыты такія рысы класічнага рамана, як шырокі ахоп жыцця, пастаноўка важных жыццёвых праблем, вялікая колькасць дзеючых асоб, характараў, якія раскрываюцца ў развіцці, паказ псіхалогіі людзей, наяўнасць некалькіх скразных сюжэтных ліній, складанай кампазіцыі.

Раман «Неруш» мае ў сабе элементы новага светаадчування – трывогі за будучыню, прадчування катастроф. Эмацыйны «выбух» у папярэдніх творах Казько звязаны з мінулым; гэты творы-рэквіемы. У «Нерушы» горшае прадбачыцца ў будучыні. У асобных, надзвычай драматычных эпізодах твора праглядаюцца апакаліптычныя матывы, што дае падставу сцвярджаць пра новую з'яву ў беларускай раманістыцы – набліжэнне да жанру рамана-антыўтопіі, надзеленага футуралагічнай, папярэдальнай і прагнастычнай функцыямі. Неабходнасць такога жанру тэарэтычна абгрунтаваў Алесь Адамовіч, ён жа стварыў і ўзор такой рэчы – рускамоўны раман «Апошняя пастараль».

Знакава-прадказальны сэнс, напрыклад, мае раман ў эпізодах главы «Дай вады напіцца, калодзеж», дзе апісваецца апошняе ў гісторыі Княжбора вяселле, знікненне «каравана-раю» [1, с. 374]. «Прыспеў час быць караваю на сталя, а яго няма, і што хочаш рабі, хоць стой, хоць падай, хоць бацькам маладых уцякай са сваёй хаты, з вяселля і вёскі свае. Першае вяселле ў Княжборы спраўлялася без караваёў. І, здаецца, было яно ўжо не сапраўдным» [1, с. 367]. Каравай, як адзначае Я. Крук, з'яўляецца «выключным феноменам беларускага народнага вяселля» [2, с. 259]. Ён, паводле меркавання даследчыка, – «сімвал паяднання і працягу роду» [2, с. 258]. Таму адсутнасць яго на вясельным сталя – гэта не толькі адхіленне ад рытуалу, але і прадвесце неминучага і скорога распаду роду і традыцый. Старое, адыходзячае ў нябыт Палессе, увасабленнем якога з'яўляецца ў рамане вёска Княжбор, суадносіцца ў канечным выніку з міфалагемай страчанага раю (з нерушам), з пакаленнямі палешукоў-продаў.

Цяжучасць, дыялектычная супярэчлівасць быцця праяўляюцца на ўзроўні міфалагічнага пласта вобразнасці. Вадзяны бык, Жалезны Чалавек, Галоска-галасніца – гэтыя міфалагічныя постаці ўводзяцца аўтарам у твор не дзеля вонкавай дэкаратыўнасці. Існаванне гэтых вобразаў падаецца амаль як рэальнае, прынамсі, аўтар рупіцца пра плаўны, амаль нябачны пераход апавядальнай плыні ад прыземленай бы-

тапісальнасці да фантазмагорыі і міфалагізму. Міфалогія Палесся складае частку рамання хранатопу, дапаўняе тую «неруш», якая складае пракаветныя асновы быцця рэгіёну [3, с. 204].

Структура рамана ўскладняецца праз спалучэнне глыбокай філасафічнасці з гранічна простаю і зразумелай «аднамернай» формай жыцця простых палешукоў, такіх, як старая Ненене, Махахей, дзед Дзям'ян. Вобразы-сімвалы Жалезнага чалавека, Галоскі-галасніцы ўваходзяць сваім карэннем у фальклорную традыцыю Княжбара. Яны памагаюць глыбей пазнаць псіхалогію людзей старога Палесся. Галоска, напрыклад, з'яўляецца перад княжборцамі ў вобразе старой Махахейкі, Жалезны чалавек – гэта і Махахей, і дзед Дзям'ян, а ў фінале і сам Мацвей.

Такая шматаблічнасць сімвалаў дапамагае праясненню філасофскай думкі пісьменніка. Сімволіка рамана – не алегарычная паралель чалавечым перажыванням, гэта рэальнасць, якая неразрыўна з памяццю старога Палесся. Гэта – памяць краю. Яе роля ў рамане складаная, яна выконвае выконвае функцыю вышэйшага судзі, увабляе народную справядлівасць [3, с. 205].

Раман В. Казько мае шэраг часавых праекцый, але яго змест у сваіх істотных момантах далёкі ад паўсядзённасці, ад побыту, ён убірае ў сябе праблемы агульнанароднага характару. Апавядальная плынь рамана «Неруш» неаднародная, хоць рэтраспектыўны план і сучаснасць не вылучаюцца ў самастойныя завершаныя структуры. Яны аб'яднаны асобай героя, яго пастаяннай «работай душы». Аўтар сцвярджае думку, што станаўленне новай грамадскай існасці, ці, іншымі словамі, новай сістэмы ўзаемаадносін паміж людзьмі ў палескай вёсцы эпохі НТР, звязана перш за ўсё з цяжкасцямі перабудовы душы.

Танальнасць гэтых эпізодаў рамана надзвычай эмацыйная, пранізлівая, часам у такой ступені, што назіраецца нагнятанне аднаго і таго ж пачуцця, пазбаўленага адценняў. Можна канстатаваць і наўмысную перагружанасць твора ўскладнёнымі метафарами, своеасаблівую стыльвую таўталогію, тады, прыкладам, калі героі «Нерушы» ўвесь час уяўляюць сябе часцінаю Палесся – раслінамі, багнай, лесам, Жалезным Чалавекам. Нагрувашчванне таўталагічнай вобразнасці стварае некаторую сюжэтную сумбурнасць, за што слухна ўпікала прэзіка крытыка.

Сярод твораў В. Казько няма рамана, які цалкам адпавядаў бы жанравым канонам антыўтопіі, але, разам з тым, у рамане «Неруш» прысутнічаюць рысы антыўтопіі. Па-першае, аднесці твор да рамана-антыўтопіі нам дазваляе прысутнасць у ім негатыўных з'яў у грамадстве таго часу, якія аўтар апісвае ў творы. Па-другое, у рамане В. Казько прысутнічаюць тры вобразы: першы вобраз – «ворэг», у якім увабляецца ўлада; другі – тэхнагенная цывілізацыя (варожымі чалавечай прыродзе абвешчаюцца навука і тэхніка); трэці – «чужыя» / «чужынцы» (іншадумцы). У творы раскрываецца аўтарскае прадбачанне будучыні.

Заклучэнне. Такім чынам, твор мае ўскладненую жанравую, сюжэтную, вобразную структуру, відавочна арыентаваны на эксперымент, фарматворчасць, умоўнасць. Таксама для рамана Казько характэрны міфалагізацыя, рэтраспектыўны аналіз, элементы прыпавесці. Можна казаць, што ў творы В. Казько прысутнічаюць рысы, што характэрны для рамана-антыўтопіі. Твор В. Казько «Неруш» адпавядае класічнай раманнай схеме: галоўны герой – грамадскае асяроддзе, вылучаецца запатрабаванай і актуальнай сёння экалагічнай праблематыкай. Пісьменнік працягвае літаратурную традыцыю ў айчынным пісьменстве і ў нейкай меры з'яўляецца наступнікам Івана Мележа. Віктар Казько асэнсоўвае пераемнасць духоўнай традыцыі, выбар паміж маральным і матэрыяльным, усвядомленае стаўленне да малой радзімы.

Літаратура:

1. Казько, В.А. Неруш : раман / В.А. Казько. – Мінск : Маст. літ., 1983. – 430 с.
2. Крук, Я. Сімволіка беларускай народнай культуры / Я. Крук. – Мінск : Беларусь, 2011. – 430 с.
3. Локун, В.К. Да новых вышынь : літаратурна-крытычныя артыкулы / В.К. Локун. – Мінск : Маст. Літ., 1991. – 222 с.

ПЕЙОРАТИВНАЯ ЛЕКСИКА В ОРИГИНАЛЕ КИНОФИЛЬМА И ЕГО ДУБЛЯЖЕ: ОСОБЕННОСТИ ПЕРЕВОДА

Косолапова Е.Л.,

студентка 5 курса ВГУ имени П.М. Машерова, г. Витебск, Республика Беларусь

Научный руководитель – Никитенко Т.В., канд. филол. наук, доцент

Большинство ученых сходятся во мнении относительно сущности пейоративной единицы: под пейоративностью понимается «...выражение отрицательной эмоциональной оценки путем создания образов, воспринимаемых данным языковым коллективом негативно в большей или меньшей степени (интенсивность) с учетом морально-этических норм языкового употребления» [1, с. 151]. При переводе оценочной лексики необходимо учитывать различия, существующие между двумя языками, в целях достижения адекватности перевода и сохранения в нём всех особенностей подлинника.